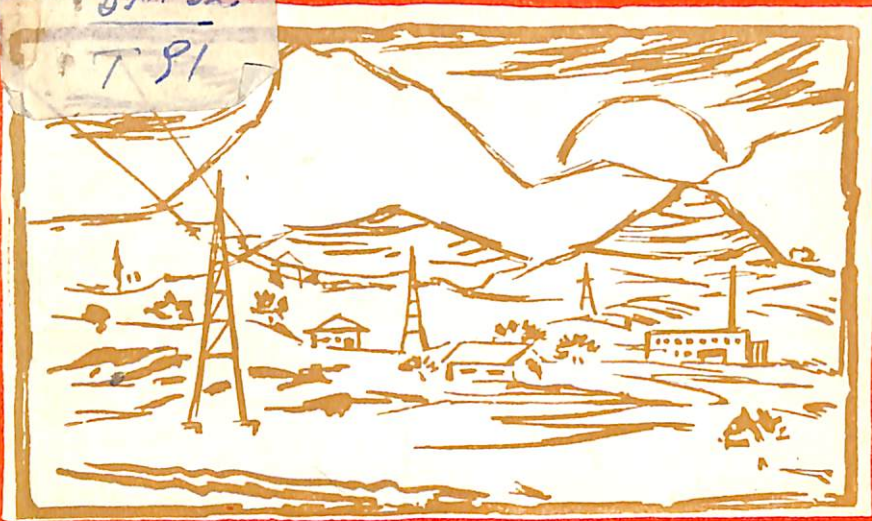

811432

T 91

TE

TREGIME ZGJEDHURA

854-32

791

BIBLIOTEKA E RINISË

Tregime të zgjedhura

32.25

~~45067~~

~~BIBLIOTEKA E RINISË~~

SHTËPIA BOTONJËSE «NAIM FRASHËRI»

NJË BETEJË PA ARMË

— Tregim i jetuar —

Nënë Emineja po gatuante brumin për një byrek, kur Nuria u kthye nga shkolla dhe, pa folur fare, ngjiti shkallët e drunjta.

— Ç'të ketë ndodhur me Nuriën? — pyeti nëna veten dhe nuk priti por i hodhi një napë të bardhë tepsisë dhe u ngjit lart. Ajo shtangu në vend kur pa Nuriën, që kishte rënë përmbys në shilte, në qoshe të dhomës, dhe po qante. Tërë dhembshuri u përkul mbi të bijën dhe i foli me zë të ëmbël:

— Ç'pate, moj Nurie? Pse qan? Me kë je zënë?

Nuria zuri të shfrente më me duf.

— Mos je e sëmurë? Tregoi nënës tënde!

— Ti nënë! Ti! Ti me Qemalin...! — filloi të flasë Nuria, me sy të përlotur.

— Folë, moj bijë, ku e ke hallin.

— Pse ma keni fshehur gjer më sot? Shoqet më treguan. E pashë së largu tek po kalonte mbi një kalë.

— Për atë punë qenke hidhëruar? Ja ku po ta them. Atëhere ke qenë e vogël, nuk i kishe

mbushur të tre vjetët. Tani që je rritur mësoje se të kemi fejuar me Riza Shpatin e Drizës.

Nuria e mblodhi veten dhe ju drejtua së ëmës!

— Për ty, nënë, është më shumë turp se për këdo në shtëpinë tonë, kjo që po më tregon.

— Turp, the? Ë ç'turp qenka për nënën që të fejojë vajzën? Përkundrazi është gëzim.

Nuria e dëgjonte me vëmendje nënën dhe nuk dinte të dallonte nëse i ndjente ato fjalë që thoshte apo fliste se ashtu e donte puna!

— Më fal, moj nënë, se po të bëj edhe një pyetje. A e ke parë ndonjëherë Riza Shpatin, që do të jetë burri im?

— Nuk e kam parë, por kjo s'ka rëndësi.

— Rizai është dyzet e kusur vjeç dhe unë, s'i kam mbushur të trembëdhjetat. Mos doni të më martoni me konakët, me tufën e dhenve të Shpatajve? Ja ku po ta them, unë nuk do të bëhem gruaja e tij.

Nëna e turbulluar nga mendimet e së bijës, i tha se ashtu e donte zakoni i vendit e se po ta merrte vesh këtë gjë Qemali, s'dihet se ç'mund të bënte. Nuk ishte dëgjuar gjer asokohe, në tërë atë krahinë të kishte kundërshtuar një vajzë të fejuarin.

— Unë do të jem e para! — ja preu shkurt Nuria.

Nëna u shkreh në vaj. Por Nurien nuk e mposhtën lotët. Ajo i tregoi së ëmës se ëndërronte të vazhdonte shkollën, se nuk e kishte mendjen te martesja dhe se shokun e jetës do ta zgjidhte vetë.

Nënë Emineja e kuptonte se vajza kishte të

drejtë, por zakonet e maleve ishin të rrepta. Prandaj donte me çdo kusht që edhe Nuria, ashtu si vajzat e tjera, t'i zbatonte edhe pse Riza Shpatti e kishte ngrënë livadhin e vet.

1.

Keq i shkoi gjithë ajo ditë edhe Nuries. Sa dolën në oborrin e shkollës, për pushimin e madh, njëra nga vajzat e klasës së shtatë, i tha një shoqes së vet:

— A e sheh atë burrin që po kalon atje poshtë me kalë? Është i fejuari i Nuries. Por shët, mos e përfolë. Nuria nuk di gjë për këtë.

— E shkreta Nurie! Ai qenka më i madh se babai im!

Shoqja e tërhoqi për dore.

— Më duket se na dëgjoi Nuria!

Dhe me të vërtetë Nuria diçka kishte dëgjuar. Ajo u hodhi një shikim të vrazhdë shoqeve dhe iku e menduar. Shoqet e kuptuan dhe ju qepën pas. I kërkuan të falur.

Nuria i hodhi një vështrim njeriut që po kalonte me kalë. I pa vetëm shpinën. Zemra ju mbush plot vrer.

Nuria përpiqej ta përqendronte vëmendjen në librin e historisë por më kot. E la librin mënjanë dhe e shtrirë nisi të mendojë.

...«Mirë është të mos e çoj më gjatë këtë punë. Të mbaroj njëherë shkollën, pastaj duhet të veprojmë! Lutje për të vazhduar shkollën pedagogjike nuk mund të bëj, por do ta gjej mënyrën se si t'ja arrij qëllimit. Këtu ka shokë të partisë

dhe të pushtetit, që do të më ndihmojnë mua, një bareshë nga malësitë e veriut, të bëhem mësuese».

Me këto mendime Nurien e zuri gjumi.

Të nesërmen, ajo bëri sikur nuk i kishte ngjarë asgjë. U ngrit herët, e ndihmoi nënën të milte dhentë, hëngri mëngjezin dhe u nis për në shkollë. Nënë Emineja, duke e vënë re këtë gjë, u gëzua shumë.

3.

Kalonin ditët, javët dhe muajt. Gjatë pushimeve të verës, Nuria u ngjit në bjeshkë. Me vete mori edhe libra për të lexuar si «Afërdita përsëri në fshat», «Si u kalit çeliku» etj. Përveç romaneve lexonte edhe «Zërin e popullit», që i vinte një fqinjit të tyre. Me romanet dhe gazetatat, asaj i dukej sikur bisedonte, sikur këshillohej.

... Në fillim të shtatorit Nuria zbriti në fshat dhe të nesërmen u nis për t'u paraqitur në shkollë. Kur po ecte, rrugës i doli përpara Qemali.

— Dëgjomë mua, Nurie! Ti në shkollë do të shkosh vetëm sa të shpëtojme nga gjobat, një ditë po dhe dy ditë jo! Për mësimet e di vetë. Nuk të duhen gjë. Mësimet e tua janë dhentë, furka dhe punët e shtëpisë. A e kuptove? Vuri në mend këto porosi! Ti jep vëllai, që të do të mirën!

Nuria u mërzit shumë. Një pengesë tjetër i doli papritmas në rrugën e saj. Duhej kapërxyer.

Një natë Qemali hyri në dhomën e saj dhe, kur e gjeti duke lexuar, tërë inat ja mori librin e ja përplasi në fytyrë.

— Edhe natën lexon ti? Mos të të shoh më se do të të kalb në dru. Të kam thënë një herë se shkolla nuk të hyn në punë! Sa të mbushësh moshën dhe të pret burri në Drizë!

Nuria qau gjithë natën.

Nuk shkuan as tre muaj kur në të hyrë të pranverës, nga Driza erdhën dy thasë me lesh.

— Të ka ardhur punë, moj bijë, — i tha nënë Emineja.

— E ç'punë është kjo! Unë kam librat, kam shkollën, kam dhentë. Ktheje leshin në Drizë.

Nënë Emineja u mërzit dhe filloi ta kërcënonte me hijen e Qemalit. Nuria i mori thasët me lesh dhe i nxori nga shtëpia. I rrokullisi në përrua.

Kjo i ra në vesh Qemalit. Filloi shamata në shtëpi. Nisën kërcënimet. Nuria nuk do ta kishte të gjatë jetën, se, Qemali nuk do ta linte të motrën të koriste fisin e malësorëve rrëzë Shkëlzenit.

Filluan t'i flasin edhe shokët Qemalit, por, siç thotë populli, «Njëqind sëpatë, një ashkël nuk ja hiqnin». Nuria e nuhati gjendjen dhe vendosi të heshte.

Vendimin e saj të vërtetë e dinin vetëm dy shoqe, Shpresa me Hazizen, që e ndihmonin rregullisht për të mos ngelur pas shoqeve në shkollë.

4.

Dhe kështu rrodhi koha. Për Nuriën beteja e provimeve të klasës ishte e lidhur me betejën për të shpëtuar nga kthetrat e «Ujikut të Drizës», siç thoshin Shpresa me Hazizen.

U përpoq mjaft Qemali ta pengonte të motrën për t'u përgatitur për provimet e klasës së shtatë, por pa dobi. Ajo kaloi me nota të mira.

Qemali, porsa dha provimin e fundit, e ngjiti lart në bjeshkë të motrën, bashkë me një vandak rroba për të punuar. Ishin rrobat që kishte dërguar dhëndrri.

Ajo nuk kundërshtoi. Para se të shkante në bjeshkë, u la porosi Shpresës dhe Hazises: «Po të ndryshoj data 27, më çoni fjalë». Kuptimin e këtyre fjalëve e dinin vetëm ato.

Në bjeshkë punoi e qetë. Shkante me dhen, filloi të thurte edhe triko se mund t'i duheshin për në shkollë. Ato ditë gushti, nën Emineja kishte zbritur në fshat. Kjo e lehtësoi Nurien për të zbatuar planin e saj. Shpresa me Hazizen i dërguan letër:

— Kishim dëshirë të të shihnim, para se të largoheshim, por ti je në bjeshkë. Më 27 të këtij muaji mblidhemi në qytet. Mirupafshim.

Nuria priste datën njëzeteshtatë gusht dhe ajo erdhi. Atë ditë, në mëngjes, u zgjua shpejt. U tha atyre të shtëpisë se do të zbriste në fshat për të marrë disa plaçka. U nis nëpër pyll. Afër drekës arriti në qytet. Shpresa me Hazizen, e prisnin. Dhe pa bërë as një as dy u nisën për në seksionin e arësimit.

Shefi i priti mirë dhe i dëgjoji me vëmendje. Kur mësoi se ajo kërkonte bursë për shkollën pedagogjike, i tha:

— Mirë, moj vajzë, por ti as lutje nuk ke bërë.

— Unë dua të shpëtoj. Dëshira për shkollë nuk më mungon. Pyetni mësueset.

Kërkesa e Nuries u muarr parasysh. Të nesërmen ajo — bashkë me shoqet dhe shokët zuri vend në autobuz dhe u nis për në Shkodër.

Ndërsa maqina po merrte kthesën në një rrugë të qytetit, ajo vuri re Qemalin, që vraponte për t'i dalë përpara. Por Shpresa me Hazizen u ngritën në këmbë dhe i thanë shoferit:

— Jepi, mos qëndro, se ashtu është puna!

... Qemal Gurra desh u çmend për lodrën që kurdisi motra e vogël. Shkoi tek e motra e madhe që e kishte të martuar në qytet dhe i tregoi planin që kishte thurur.

— Me çdo kusht Nurien duhet ta kthejmë këtu. Ta gënjejme se gjoja nëna është shumë e sëmurë. Pastaj, presim ca ditë dhe e çojmë te burri.

Edhe e motra e aprovoi kurthin, se Nuria sipas saj kishte koritur tërë krahinën, kishte prishur besën e babait.

Qemali shpresonte të realizonte planet, kurse Nuria vazhdonte e qetë mësimet në shkollë. Ajo u kishte hapur zemrën shoqeve dhe shokëve, pedagogëve, njerëzve të partisë. Dhe të gjithë nuk u kursyen për ta ndihmuar. Kështu plani i Qemalit dështoi.

5.

As letër, as lajm nuk merrte Nuria nga fshati. Në pushimet verore ajo qëndroi në shtëpinë e fëmijës në Shkodër. Kishte vendosur me çdo kusht të mbaronte shkollën. Më të rrallë, nënë Emineja i shkruante nga një pusullë me ndonjë nxënës dhe ja dërgonte fshehurazi Qemalit me njerëz të besuar.

— Pa tjetër atje do të kthehem, do të shkoj e do të punoj si mësuese për përparimin e mëtejshëm të malësisë sonë, thoshte me vete.

— Erdhi edhe koha për t'i lënë lamtumirën Shkodrës, shkollës pedagogjike «Shejnaze Juka». Nuriën e thirrën në drejtori.

— Në cilin rreth, dëshiron të punosh?

— Në krahinën time, në bjeshkët e Shkëlzenit!

— Po, atje mund...

Nuria i ndërpreu:

— Atje dua ta shpie gjer në fund luftën time për të renë. Mos kini frikë, asgjë nuk do të më ndodhë.

Pas disa ditësh, Nuria, bashkë me shoqet e saj, mësueset e reja të malësisë, hypi në maqinë për në rrugët e largëta të veriut.

...Në qytetin e ri, në mes të maleve, Nurie Gurra filloi të jepte mësim për bijtë e malësorëve. Krahas mësimit ajo filloi edhe luftën kundër së vjetrës që po shembej, po që nuk dorëzohej lehtë.

Luftën e saj e përkrahnin shumë. Por kishte edhe nga ata që thurrnin lloj-lloj shpifjesh për mësuesen e re. Nëna dhe motrat zbrisnin fshehurazi në qytet për të takuar Nuriën, ndërsa i vëllai jo. Ai ngulte këmbë që Nuria të bëhej grua-ja e Riza Shpatit. Edhe Rizai nuk hiqte dorë nga e tija, megjithë përpjekjet e shokëve për ta bindur.

Pas dy vjetësh u arrit që Nuriën ta pranonin në shtëpi. Ajo u gëzua shumë, sepse ju dha mundësia të jepte mësim në fshatin e saj. U gëzuan